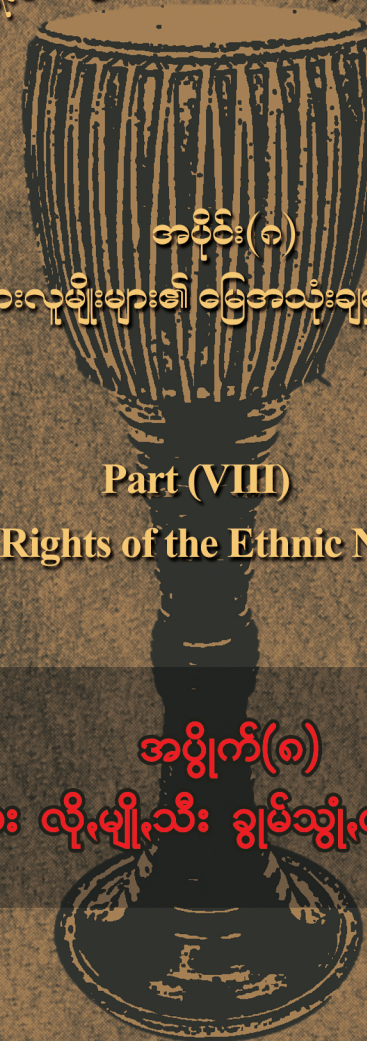

..... “ အမျိုးသားဟံးယားဥပဒေကို ကပါဒါး ခမ်းရင်သားလို့မျိုးစုသီး
 ကအဝ်းတဉ်းခွိုင်ဒါး ဟံးယားထာမာပဲင်းခွင်၊ ဆဲင်းရာကယျ၊သေခါဒါး အခွင်၊
 ရေယို ကဆောက်တယ်ခါ၊ ဥပဒေအလ၊ အစိုးရကဖန်းဖြယ်ပဲင်းခွင်၊ ကအဝ်း
 ဒါးဟံးယားဖုံးယို နေင်းသက်တန်ညဆွာခွမ်မာပဲင်းခွင်နပ်အဝ်း(တဝ်းလဲ) ဌါးခတ်၊
 နေးတော့ ရင်းကားဟံးယားအမျိုးအစာ၊ သမ်းသတ်မှတ်ပါယင်းနပ်မ၊ ခမ်း
 ရင်သားလို့မျိုးစု ယိုယားထိုစံး အစဉ်းအဆို့က်ဆို့က် ကအဝ်းလွပ်မာဒါး
 ဟံးယားဖုံးယို ဟံးယားထာမာအခွင်အရေ၊ သျှမ်းတောင်မုယိုဖေးကအဝ်းဟးပွိုနီး
 ထိန်သိမ်ရဲကမ်းဖေးဟးနပ်သျှါ။ ”

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

၂၀၀၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့၊ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒမှကောက်နုတ်ထားသော

အပိုင်း(၈)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မြေအသုံးချမှု အခွင့်အရေးများ

Part (VIII)

Land Use Rights of the Ethnic Nationalities

အပိုက်(၈)

ခမ်းရင်သား လို့မျိုးသီး ချမ်သျှံဟံးအခွင်ရေဖုံး

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒမှ ကောက်နုတ်ထားသော

ပွဲတွင် - ရိုးရာဝန်းကျင်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့မှ စီစဉ်ထုတ်ဝေသည်။

Promotion Of Indigenous and Nature Together

ပွဲတွင် - ရိုးရာဝန်းကျင်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့

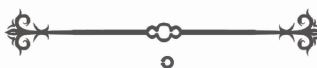

အပိုင်း (၈)

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ မြေအသုံးချမှုအခွင့်အရေးများ

- (၆၄) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတို့၏ ရိုးရာမြေအသုံးချမှု အလေ့အကျင့်များကို သိရှိလိုက်နာကျင့်သုံးရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ရိုးရာမြေအသုံးချမှု အခွင့်အရေးအပြည့်အဝရရှိရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ယင်းအခွင့်အရေးကို ကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ဘက်မလိုက်သောအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အသင့်အသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက်လည်းကောင်း ရိုးရာမြေအသုံးချမှုစနစ်ကို အမျိုးသားမြေဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းပေးရမည်။
- (၆၅) မြို့နယ်မြေအသုံးချမှုကော်မတီ၏ ကြီးကြပ်မှုဖြင့် ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုမြေအသုံးချမှုကော်မတီများ ပါဝင်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် မြေအသုံးချမှုမြေပုံနှင့် မှတ်တမ်းများကို အောက်ပါတို့အတွက်ပြုစုပြင်ဆင်ရန် တာဝန်ပေးအပ်ရမည် -
- က။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ နေထိုင်သည့် သို့မဟုတ် ယင်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် မြေအရင်းအမြစ်များကို ရိုးရာဓလေ့အရ အသုံးပြုသည့် နယ်မြေဒေသများတွင်မြေကို လက်ဝယ်ထားရှိမှု၊ အသုံးချမှု၊ မြေတည်ရှိမှုနှင့် ခွဲဝေလုပ်ကိုင်မှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကိုအမှန်အတိုင်းသိရှိနိုင်ရန်၊
 - ခ။ မြေအသုံးချမှု စီမံကိန်းများရေးဆွဲရာတွင် လူမှုရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် စီးပွားရေးကိစ္စရပ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်၊

PART (VIII)

Land Use Rights of the Ethnic Nationalities

- (64) Customary land use tenure systems shall be recognized in the National Land Law in order to ensure awareness, compliance and application of traditional land use practices of ethnic nationalities, formal recognition of customary land use rights, protection of these rights and application of readily available impartial dispute resolution mechanisms.
- (65) Duties shall be assigned for the preparation and revision of land use maps and records through public consultation processes by the ward or village tract land use committees under the supervision of the township land use committee, in order to:
- a. Have accurate understanding of information related to land possession, land use, land availability and allocation in the area where ethnic nationalities live or traditionally use land resources for their livelihoods;
 - b. Conduct land use planning that considers social, environmental and economic issues;

အပိုက်(၈)

ခမ်းရင်သား လိုမျိုးသီး ခွမ်သွံ့ဟံးအခွင်းရေးဖုံး

(၆၄) ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုနပ် ကခွမ်သွံ့ဒါဟံးယိုယား အကျင်၊ ဓလေ့ဖုံးယိုဖေးကသေနား ဖေးကခွမ်သွံ့၊ ဒါးအတွက်တားနပ်လဲ့သင်၊ ကခွမ်သွံ့ဒါးဟံးယား အခွင်၊ ရေးနပ်ပြုပြုစွမ်းစွမ်း ဖေးကလ၊ ဗားနပ်လဲ့သင်၊ နီဟံးယား အခွင်၊ ရေးဖုံးယို ဖေးနေးရဲဆီကားကွယ်နွေင်ဖေး အတွက်တားလဲ့သင်၊ ပေါးရိုးဖုံးမဲ့င်တရိုးတင်း ကထေင်ညင်ဒါဝင်၊ ဟံးယားကိစ္စဖြေးသျှင်၊ ရေးထာ၊ မာ၊ စဲဉ်းယို ဖေးကသျှင်၊ ဖေးကသွံ့လရီးရီးအတွက်တား နပ်လဲ့သင်၊ ယိုယားခွမ်သွံ့ဟံးစနပ်ယို ခွိုမျိုးသားဥပဒေးကိုနပ် ပျသေ၊ ခါ၊ ဗားသွ။

(၆၅) ဝေင်နယ်ခွမ်သွံ့ဟံးကေားမတီးသီး ကထိန်၊ တီဒါး ရပ်ကွက်၊ အိုင်းပေါင်၊ စုခွမ်သွံ့ဟံးကေားမတီးဖုံး ကနွိုပါတိုင်းပင်၊ ဆွေ၊ ဇီဝင်၊ နပ်၊ ခွမ်သွံ့ဟံးကထွာဒါး ထာ၊ မာ၊ စဲဉ်းယို ဟံးပုံးတွမ်း မတ်တန်ဖုံးလဲ့ယံဖေး ကဖျင်ဆင်ဖေး အတွက်တားနပ် ဖေးအပ်လွေတားဝွန်းနဲင်းဆလယိုသွ။

က။ ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုဖုံး ကအင်းအံးဒါး (တင်းလဲ့)ဝွေသီးအံးအွ၊ ရေးအတွက်တား ဟံးယားအရင်ခံးဖေးယို ယိုယားအလ၊ ကခွမ်သွံ့လွေ၊ နေးဟံးနယ်ဒေးသကို ဟံးယားယိုနပ်၊ စုကိုကအင်းအွဉ်းသေ၊ ခါ၊ မု၊ ခွမ်သွံ့မု၊ ဟံးယားအင်းအွ၊ အတိုင်းတွမ်း ဆင်းရာဖန်းဖြယ် ကလွပ်၊ မာ၊ ဒါးသတင်၊ အချက်ဖုံးယို အမဲဉ်းအတိုင်းဖေးကသေနွေင်၊ ဗားနပ်သွ။

ခ။ ကတမ်းထို့ဒါး ခွမ်သွံ့ဟံးယားဖုံးယို လို၊ မုရေ၊ သဘားဝအသောင်ရင်တွမ်း စီ၊ ပွာ၊ ရေးကိစ္စထာ၊ မာ၊ ဖုံးယို စဉ်းစာ၊ သော့ဖေးဗားနပ်သွ။

ဂ။ မြေအသုံးချမှု၊ မြေနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အငြင်းပွားမှုများနှင့် ကျူးကျော်မှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင်တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် ညီညွတ်မှန်ကန်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်နိုင်ရန်။

(၆၆) သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိအစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ရိုးရာမြေအသုံးချမှုများနှင့် မှတ်တမ်းများပြုစုပြင်ဆင်ခြင်းလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင်-

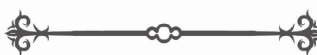
က။ ရိုးရာမြေအသုံးချမှုအလေ့အထများကို ကျွမ်းကျင်သည့် တိုင်းရင်းသားပုဂ္ဂိုလ်များ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ခေါင်းဆောင်များနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ညှိနှိုင်း၍ ၎င်းတို့ကိုလည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေရမည်။

ခ။ လက်ရှိမြေအသုံးချမှုကို မှတ်တမ်းနှင့်မြေပုံများတွင် ဖော်ပြထားခြင်းရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ မြေအသုံးချလျက်ရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ရိုးရာမြေလုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာရိုးရာမြေ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအလေ့အထများကို အသိအမှတ်ပြုကာကွယ်ရမည်။

ဂ။ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သော အကျိုးသက်ဆိုင်သူတို့၏ အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ယင်းတို့၏ မြေအသုံးချမှုကို မှတ်ပုံတင်နိုင်ရန် တည်ဆဲဥပဒေများတွင်ပြဋ္ဌာန်းရမည်။

(၆၇) ရှေးရိုးစဉ်လာမြေကို ရိုးရာနည်းလမ်းများဖြင့် စိုက်ပျိုးသော တစ်သီပုဂ္ဂလအကျိုးသက်ဆိုင်သူများ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများ၏ မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အငြင်းပွားမှုအပေါ် ဆုံးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုခေါင်းဆောင်များ၊ ရပ်မိရပ်ဘများနှင့် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေရမည်။

- c. Make correct decisions in accordance with law related to land use, settlement of disputes and encroachment.
- (66) When preparing and revising customary land use maps and records of ethnic nationalities, the responsible government departments and organizations shall do the following:
- a. Consult with, and allow participation of, representatives and leaders of ethnic groups with knowledge of customary land use practices;
 - b. Formally recognize and protect the customary land tenure rights and related local customary land management practices of ethnic groups, whether or not existing land use is registered, recorded or mapped;
 - c. Recognize the rights of stakeholders who are members of ethnic nationality organizations, and recognize in existing laws in order to register their land use.
- (67) Ethnic leaders, elders and women shall be involved in decision making processes related to land tenure rights of individual stakeholders or groups practicing traditional cultivation methods on customary lands, monitoring, and dispute resolution mechanisms.

ဂ။ ကချမ်းသွဲ့ဟံးနဝ်၊ ဆင်းရာဟံးယားပြဿနာကထွာဒါး ထေင်ညင်၊ ဝင်အမုတွမ်း နွို့ကျော်ဝင်ပါးကိုဖုံးနဝ်လဲ့ မဉ်းဖြေသျှင်နဝ်၊ ကချ မှတ်သေခါဒါး ဥပဒေအတိုင်း ဆွံ့ဖျတ်ချက်ဖုံး ဖေးကမဲဉ်း ဖေးက သွိုန်တွောင်းနဝ်ချမှတ်နွောင်ဖေးဗားနဝ်သွ။

(၆၆) တားဝွန်းကအဝ်ဒါးဆင်းရာအစိုးရခင်းလမ်းဌါးန၊ အစွိုအဗူး ခမ်းရင်သားလို မျိုးစုသီး ကချမ်းသွဲ့လွေဒါးဟံးယားချမ်းမာမု ဟံးပုံး(မြေပုံ) တွမ်းမတ်တန်ဖုံးယို ကပျူစု၊ ကဖျင်ဆင်ဒါးထာမာစဲဉ်း ကဆောင်းရွက်ဒါးနဝ် -

က။ ကချမ်းသွဲ့မာလွေဒါး ဟံးယိုယား ဓလေ့အကျင် (အလေ့အထ) ဖုံးယို ကကျင်းလမ်းသားခမ်းရင်သားဖုံး၊ ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစု နမ်းခြောင် တန်သီး တိုင်းပင်းဆွေနေညီနိုင်တွဲဝင်တွေ့၊ ဝေ့သီးဖုံးနဝ်လဲ့ နွို့ညီ ဆောင်းရွက်ဗားသွ။

ခ။ ယိုခါဟံးယား ကအဝ်ချမ်းသွဲ့မာမု မတ်တန် ဟံးပုံး(မြေပုံ)အကို အွဉ်း တွေ့ပျူနယ်ခါနဝ်၊ အဝ်းစွဉ်းကီလဲ့သင်၊ အဝ်းတဝ်းနဝ်၊ လဲ့သင်၊ မှတ်ပုံတင်အွဉ်းအဝ်ခါနဝ်လဲ့သင်၊ အဝ်းတဝ်းလဲ့သင်၊ ယိုခါ ကအဝ် ချမ်းသွဲ့ခါဟံးယို ဆင်းရာဒေသစီးမံးအုပ်ချုပ်မု အလေ့အကျင်ယို ကာကွယ်ရဲဖျေါင်ဖေးဗားနဝ်သွ။

ဂ။ ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစု အစွိုအဗူးကိုကထွာဒါး နွို့အစွို၊ အကျိုဆင်းရာ သား ဝေ့သီးဖုံးနဝ်အခွင်ရေဖုံးယို အွဉ်းမိုင်သေခါထွဲတင် ဝေ့သီး ကချမ်းသွဲ့မာဒါးဟံးယားချမ်းမာမုယို ဖေးကဒင်းနွောင်နေမှတ်ပုံတင် တွေ့၊ ကချမှတ်ထေသေခါဒါး ဥပဒေအတိုင်း ပျသေခါဗားသွ။

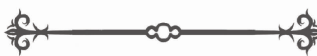
(၆၇) ကရီးခါ အစဲဉ်းအဆွိုက်ဆွိုက် ဟံးယားအကိုတွမ်း ယိုယားထာနယ်ခြောင်၊ ကဆွိုရဲဒါး (တသီးပုဂ္ဂလ) ဆင်းရာအကျိုတက်ဆင်းသား (မွေးတဝ်းလဲ့) အစွိုအဗူးသီး ကအပ်စပ်ဒါး ဟံးယားလျှင်မာပဲင်းခွင်တွမ်း ချမှတ်သေခါ ထာဆွိုဖျတ်၊ ပွေးထွားလေ့လာဗားယင်း ဟံးယားပြဿနာ အထေင်အ ညင်တွေ့၊ ကဆွိုဖျတ်သေခါဒါး ထာမာစဲဉ်းကို ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစု နမ်းခြောင်တန်သီး နဝ်လဲ့မကား ပါတွမ်း ရပ်မွိုးရပ်ဖါသီးတွမ်း လိုမူးအားရင် (အမျိုးသမီးများ)ဖုံးနဝ်၊ ယံဖေးပါဗားနဝ်သွ။

(၆၈) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ရိုးရာထုံးတမ်းစဉ်လာအရ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော မြေများသည် သစ်တောမြေ သို့မဟုတ် လယ်ယာမြေ သို့မဟုတ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းတို့တွင် အကျုံးဝင်လျက်ရှိပါက မြေအမျိုးအစားနှင့် မြေအတန်းအစားများ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာသတ်မှတ်၍ မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့်အညီ အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ကို အကျိုးသက်ဆိုင်သူများပါဝင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ အသုံးချလျက်ရှိသည့် မြေများကို မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ မြေအမျိုးအစားပြန်လည်သတ်မှတ်ခြင်း မပြုသေးမီ အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ ဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းများမှအပ အခြားမြေအသုံးချခွင့်ပြုခြင်းအား ယာယီအားဖြင့် ဆိုင်းငံ့ထားရမည်။

(၆၉) အမျိုးသားမြေဥပဒေသစ်ပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ခိုင်မာသောမြေလုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် တည်ဆဲဥပဒေများအရ အစိုးရက စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသောမြေများကို နှစ်ရှည်လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ငှားရမ်းခြင်းကြောင့် မြေအမျိုးအစား ပြန်လည်သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ရိုးရာထုံးတမ်းကန့်သတ်အစဉ်အလာအရ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသောမြေများ မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးမှုမရှိစေရန် အကာအကွယ်ဖြစ်ရမည်။

(၇၀) သစ်တောမြေ သို့မဟုတ် လယ်ယာမြေ သို့မဟုတ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့်မြေပေါ်တွင် အလှည့်ကျအနားပေး တောင်ယာမြေများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရိုးရာမြေအသုံးချမှုအခွင့်အရေးကို မှတ်ပုံတင်နိုင်ရေးအတွက် အမျိုးသားမြေဥပဒေသစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းရမည်။

- (68) The customary lands of ethnic groups used traditionally that fall under current forest land or farmland or vacant, fallow and virgin land classifications shall be transparently reviewed, registered, and protected as "customary land", in accordance with the Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, and land allocation to any land user, other than for public purposes, shall be temporarily suspended until these lands are reviewed, recognized and registered as customary lands.
- (69) Provision in the new National Land Law relating to reclassification of customary land and land tenure right of ethnic groups shall be the protection against grants or leasing of land at the disposal of government allowed under any existing law.
- (70) Reclassification, formal recognition and registration of customary land use rights relating to rotating and shifting cultivation that exists in farmland, forestland, vacant land, fallow land, or virgin land shall be recognized in the new National Land Law.

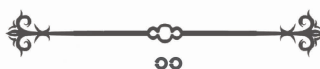
(၆၈) ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုဖုံ။ ယိုယားအစဲဉ်းအဆို့က်ဆို့က် ကအင်းလျှပ်မာဒါး
ဟံးယားဖုံ။ ယိုနင်၊ သေင်းတခြာဟံးယား၊ ဟံးယားလုင်းတုံး၊ ဟံးယား
လွစ်၊ ဟံးယားအွဉ်းရံးတွမ်း ဟံးယားရွိုင်စစဉ်း မဉ်းအဝ်းနွို့ကျိးညီ၊ ချား
ဟံးယားအမျိုးစာတွမ်း ဟံးယားအဆင်းအရန်းကို သျှင်သျှင်လျှင်လျှင်
သတ်မှတ်သေခါ၊ ထွေတွော့ ဒင်မုတ်ပုံတင်တွမ်း ကဖွဲဗူးသေခါ၊ ကပျသေ
ခါဒါး အခေခံးဥပဒေအတိုင်၊ ကားကွယ်းရဲဖျေင်ဖေးဗားသျှတကားတင်း
အကျိ၊ ကတဲက်ဆင်း၊ ကပါးဝင်းဒါးသားနင်၊ တွမ်းထာမာစဲဉ်းအတိုင်၊
ဆောင်းရွက်ဖေးဗား။ ကွပ်နင်မ၊ ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုသီး ကချမ်းသွဲ့လေ့ ဒါး
ဟံးယားဖုံးယို မာမုတ်ပုံတင်ဖုံး၊ ဟံးယားကိုယ်းစားလှယ်း မဉ်းသတ်မှတ်ဗား
တင်းဒွိုန်းတွင်၊ လိုအမျှ၊ ခမ်းသား စီ၊ ပွာ၊ ရေအလ၊ လွိုသျှက ဆောင်းရွက်ဒါး
ထာမာခွင်းယို ဟံးယားအလောင်းလင် ချမ်းသွဲ့လျှပ်မာခွင်ယို ယားယီအနေး
အွဉ်းဆွိုးယို၊ ဗားနင်သွ။

(၆၉) အမျိုးသားဟံးယားဥပဒေကို ကပါဒါး ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုသီး ကအဝ်းတဉ်း
ခွိုင်ဒါးဟံးယားထာမာပဲင်းခွင်၊ ဆဲင်းရာ၊ ကပျသေခါဒါး အခွင်ရေယို
ကဆောက်တယ်ခါ၊ ဥပဒေအလ၊ အစိုးရကဖန်းဖြယ် ပဲင်းခွင်၊ ကအဝ်းဒါး
ဟံးယားဖုံးယို နေင်းသက်တန်၊ ညဆွာချမ်မာပဲင်းခွင်နင်၊ အဝ်း(တင်းလဲ)
ဌါးခတ်၊ နေးတွော့ ရင်းကားဟံးယားအမျိုးအစာ၊ သမ်းသတ်မှတ်ပါယင်းနင်မ၊
ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစု ယိုယာ။ ထုံစံးအစဲဉ်းအဆို့က်ဆို့က် ကအင်း
လျှပ်မာဒါး ဟံးယားဖုံးယို ဟံးယားထာမာအခွင်အရေ သျှမ်တောင်မုယိုဖေး
ကအဝ်းဗားမွိုန်း ထိန်သိမ်ရဲကမ်းဖေးဗားနင်သွ။

(၇၀) ဟံးယားသေင်းတခြာ၊ ဟံးယားလုင်းတုံး၊ ဟံးယားလွစ်၊ ဟံးယားအွဉ်းဆွိုး၊
ဟံးယားရွိုင်စစဉ်းကသတ်မှတ်ခါဒါး ဟံးယားအလောင်း ကပတ်သက်
အပ်စပ်ဒါး ကောင်ဟံးယားအွဉ်းဆွိုးယို၊ အနေးတန်နင်လဲယိုယား
ကချမ်းသွဲ့ဒါး ဟံးယားအခွင်အရေယို ဖေးကဒင်းနွောင်မုတ်ပုံတင်
အတွက်တာခမ်းရင်သားဟံးယားဥပဒေကို ပျသေခါဗားသွ။

- (၇၁) ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန်၊ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို ခုခံနိုင်သည့် စွမ်းရည်များတိုးတက်စေရန်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံစေရန်အလို့ငှာ ယင်းတို့၏ မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်ခိုင်မာစေရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေး အလေ့အထများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် နည်းပညာ၊ ဘဏ္ဍာငွေနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံ လိုအပ်ချက်များ ပံ့ပိုးပေးရမည်။
- (၇၂) အပိုဒ် ၇၀ ပါဖော်ပြချက်များကို အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြား အဖွဲ့အစည်းများကူညီပံ့ပိုးနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (၇၃) အမျိုးသားမြေဥပဒေသစ်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု မြေအသုံးချမှုအခွင့်အရေးများနှင့်သက်ဆိုင်သော အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် ရိုးရာ တိုင်းရင်းသားအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးလက်တွေ့လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သတ်မှတ်နိုင်ရန် အမျိုးသားမြေဥပဒေသစ်တွင် ပါဝင်စေရမည့်အပြင် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရာတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူအများက လေးစား၍ ဩဇာတိက္ကရီသူများကို ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိစေရမည်။
- (၇၄) မတရားသိမ်းဆည်းခံရခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ စစ်ဘေးစစ်ဒဏ်ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အခြားအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ၊ မိမိနေထိုင်လုပ်ကိုင်သောမြေကို စွန့်ခွာသွားရသော တိုင်းရင်းသားများ မိမိနေရပ်ဒေသသို့ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်လိုပါက နိုင်ငံတကာတွင်ကျင့်သုံးနေသော အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းနှင့်အညီ လုံလောက်သည့် မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် နေထိုင်ခွင့်တို့ရရှိစေရန်စနစ်တကျ စီမံဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

- (71) Technical, financial and infrastructure support shall be made available to improve the land tenure security and agricultural practices of ethnic nationalities, in order to protect the environment, increase climate change resilience, and improve their food security.
- (72) Civil society and other organizations shall be encouraged to provide support indicated in paragraph 71. 73. In order to resolve disputes related to land use of ethnic groups, ethnic customary land dispute resolution procedures currently used shall be defined in the new National Land Law, and the respected influential representatives from the ethnic groups shall participate in dispute resolution decision making processes.
- (74) For ethnic nationals who lost their land resources where they lived or worked due to civil war, land confiscation, natural disasters or other causes, that desire to resettle to their original lands, adequate land use rights and housing rights shall be systematically provided in accordance with international best practices and human rights standards.

(၇၁) သဘာဝအသောင်ရင် ကားကွယ်ရဲကမ်းအီအတား ရားသီးဥတုပြောင်လှဲင်း မုယို ဖေးကခံးနှောင်ဒါးစွန်အားဖုံး ဖေးကတိုတက်ထဲင်းတဲင်တွေ့၊ ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုသီး ထားအံးအွရေး ရိက္ခာဖေးကလွမ်းကိုင်တွေ့၊ ဟံးယားလွပ်မာပဲင်းခွင် ဖေးကတဉ်းခွိုင်နပ် ဆွိုးရင်ရေးခလေးဖုံး ဖြိုးဖြိုးတိုတက်မုနယ်ပညား၊ ရွှံ့ဘဏ္ဍာတွမ်း အခေးခံးတယ်ထောင်းရေး လမ်းတိုက်(အဆောက်အအုံ) စစဉ်းယိုလဲ ထောက်ပံ့စွဲကမ်းကိုဗားနပ်သွ။

(၇၂) ကဖေးပျးနယ်ဒါး အပိုက်(၇၀) အချက်ကိုအတိုင် လိုမူးအစွိုးဗူးတွမ်း အလောင်းလင်အစွိုးအဗူးတွမ်းဖေးကစွဲကမ်းကိုနှောင်နပ် ဆောင်းရွက်ဖေး ဗားနပ်သွ။

(၇၃) အမျိုးသားဟံးယားဥပဒေတသာကိုနပ်ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစုကတဲက်ဆဲင်းဒါး ချစ်သွဲ့ဟံးယား အထင်အညင် ဖြေးသျှင်နှောင်အီအတွက်တား ယိုယားခမ်းရင်သား အထင်အညင်ဖြေးသျှင်ရေး နမ်းမော့ထားမာပုံး ချစ်မာနယ် ဖေးကသတ်မတ်နှောင်နပ် အမျိုးသားဟံးယားဥပဒေတသာကို ဖေးကပါလွဉ်နှောင်သွတကားတမ်း မဉ်းဖြေးသျှင်ဒါး အထင်အညင်လဲ ခမ်းရင်သားလိုမျိုးစု အစွိုးအဗူးကို လိုအမျာဖုံးကကွိုးယွမ်းအံးဗား ဩဇာ တိက္ကတအံ့တမ်းသားလဲ ပါးဝင်းဆွိုးဖျတ်ခွင် ဖေးကအံးဗားနပ်သွ။

(၇၄) ဟံးယားယို ကွပ်တရာတမ်းတွေ့၊ ခံးဗားဝင်းသိမ်ထိုခန်းတရိုးတမ်း၊ ကွပ်စဉ်းစွဲရေးဘေးရန်း(စစ်ဘေး)တံးတရိုးတမ်း၊ သဘာဝအသောင်ရင် အန္တရာယ်တရိုးတမ်း (တမ်းလဲ) ကထွာဒါးအလောင်းလင်လဲတရိုးတမ်း နမ်းတွမ်းနမ်း ကအံ့အံးကလွပ် မာဒါး ဟံးယားယို ကစဉ်းခွါးညာထိုဗား ခမ်းရင်သားသီးဖုံးနမ်းကအံ့ဒါး ရပ်ဇာတိဒေသကို မဉ်းမဉ်အံ့ချာဒါး နပ်လဲ ခမ်းကိုကားကလို့ ကကျင်သွိုနေး အဟပ်သွတ်ထားမာနယ်ဖုံး တွမ်း လိုအခွင်ရေးမူဝါဒ နမူးနားအတိုင် ကလွမ်းကွမ်းဒါး ဟံးယား ထားမာပဲင်းခွင် တွမ်းအံ့အံးလွှဲသော့ခွင် ဖေးကလဗားနပ် တိတိကျကျ ဆောင်းရွက်ဖေးဗားနပ်သွ။

